

שם בגמרא (ל"א ע"ב) דשני הדינים הללו נלמדים מדכתיב שנים ליום ודרשינן כנגד היום יעו"ש, וא"כ הדין הזה שבתמיד בה"ע מיישך שייך בדין התמיד של שחר והוי כחזוק והשלמה לדין התמיד של שחר ולכן הוא נמי נשנה במשנה).

ואחר זמן ראיתי בספר מדבר קדמות מהרחיד"א ז"ל במערכת התי"ו שהביא דברי הרד"ק הנ"ל, וכתב בשם הגאון החסיד בעל מעשה רקח, שלכך קרא רבינו הקדוש המסכתא תמיד (היינו בלשון יחיד ולא בלשון רבים) לרמוזו על לעתיד בבית ג' שלא יש כי אם תמיד אחד יעו"ש, והרי לפי"ז ממילא ניחא מה שלא הוזכר התמיד דבין הערבים במסכתא זו וכנ"ל עכ"ד היקרים.

זמן לימוד מסכת תמיד

בספר אלף כתב (ח"א סי' ע"ב) מביא שהגאון האדיר רבי וואלף ראפאפורט זצ"ל אב"ד פאפא, כהן מיוחס עד אהרן הכהן, מדי יום ביומו למד מסכת תמיד, למען היות ארוחת שלחנו סעודת מצוה, וכותב שם מהגאון רבי חיים שמואל בירנבוים זצ"ל (בעל מעשה חושב חתנו של הגרע"א זצ"ל) שר"ל שלמד כל יום כל מסכתא תמיד ע"ש.

ויש להמליץ על זה מה שנאמר: "וארוחתו ארוחת תמיד", נתנו לו מאת המלך, דבר יום ביומו, כל ימי חייו" (מלכים ב' כ"ה, ל), שלפני הארוחה - הסעודה, יש ללמוד מסכת תמיד.

גם בהקדמה לספר נר תמיד עמ"ס תמיד כתב: על כן נהגו אנשי מעשה לגמור בכל יום מסכת תמיד וכו', וכשיהי' על תקונה, כל אחד ילמוד מסכת קטנה זו בכל יום מנעוריו ועד זקנה ע"כ.

ודבר חידוש כתב בפרי חדש על או"ח (סי' תי"ד) וז"ל: ונהגו פה ירושלים תוב"ב שביום ערב ראש חודש מאריכין בתפילות ותחנונים על אורך גלותנו, ואח"כ מתקבצים יחידי סגולה בביה"כ וביהמ"ד, וקורין קודם חצות פ' ויקרא וכו' ואח"כ לומדים מס' אבות ומס' מדות ומס' תמיד וסי' אמ"ת ואחר חצות קורין כל ספר תהלים ע"כ.

המאירי בהקדמת פירוש למסכת תמיד כתב, שהנהיג בישיבתו ללמוד מסכתות תמיד ומדות ביחד עם סדר מועד, שבלעדם א"א להבין חלקים רבים מסדר מועד ובפרט מס' יומא ופסחים ושקלים, וסדר קדשים לא נהגו ללמוד אז.

זמן חיבור מסכת תמיד

כתב הגאון ר' משה ליב ליטש - רוזנבוים זצ"ל בעל מתא דירושלים, בספרו בעליל לארץ: מסכת תמיד ומידות נתייסד אחר רבינא ורב אשי, ורו"ל אמרו במס' בבא מציעא [פו ע"א] רב אשי ורבינא סוף הוראה, שנאמר [תהלים עג, יז] עד אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם, ורמוז תמי"ד [ר"ת] תיבנה מ'קדשינו י'מלוך ד'וד ע"כ.